

ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ СВІТИ – ДОСКОНАЛІ ЗНАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Опара Н.М.

к.с.-г.н., доцент кафедри безпека життєдіяльності

Біловод І.В.

здобувач вищої освіти

спеціальності 133 Галузеве машинобудування

Приєднання України до Європейського освітнього простору вимагає реформування системи освіти з метою органічної інтеграції національної системи освіти в світову. Це визначає забезпечення доступу до високоякісної вищої освіти та мобільності випускників закладів вищої освіти на ринку праці, шляхом інтеграції закладів вищої освіти різних рівнів акредитації, наукових установ та підприємств, упровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання відповідно до вимог Європейського освітнього простору.

Дисципліна «Безпека життєдіяльності» не має чітко визначених меж, бо власне безпека життєдіяльності (БЖД) включає як навчання уміння безпечно діяти (рухатися) ще в дитячому садочку, так і знання того, як запобігти аварії на атомній електростанції. Під БЖД можна і треба розуміти викладання тільки циклу дисциплін. Освіта з безпеки займає окреме місце у навчанні здобувачів вищої освіти (ЗВО). Людина, яка має вищу освіту, повинна мати певний світогляд та уявлення не тільки про особисту безпеку, але й володіти знаннями щодо організації безпечної життєдіяльності тієї ланки суспільного буття (виробництва), у якій вона має намір працювати у майбутньому.

Згідно з відомою пірамідою ієрархії потреб людини А. Маслоу, потреба в безпеці займає другий рівень. Освіті з безпеки повинно приділятися майже стільки уваги, скільки й загальній організації суспільства і виробництва зокрема.

Викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності», в першу чергу, повинне ґрунтуватися на даних про невиробничий травматизм (травматизм у певному регіоні (області)).

Травматизм невиробничого характеру за масштабами, збитками, складністю та непередбачуваністю, за соціальною значущістю виявляється значно об'ємнішим і не менш складним порівняно з виробничим травматизмом. Невиробничий травматизм стосується побуту, тобто ситуація, коли людина у своїх вчинках сама собі хазяїн. Нерідко вона потрапляє в травмонебезпечні ситуації через нестачу знань, недостатнє розуміння їх, але чинить так, як саме вважає за потрібне.

Небезпек, які підстерігають здобувачів вищої освіти в період навчання досить багато. Викладачі, що навчають найбільш освічену і тямущу частину молодих людей, повинні обов'язково наголошувати, які невиробничі небезпеки і чому очікують їх на кожному кроці. Саме цього, поряд з готовністю діяти в надзвичайних ситуаціях (НС), і треба, на нашу думку, навчити, викладаючи дисципліну «Безпека життєдіяльності» вже на першому (другому) курсі.

Інструктивним листом МОН «Про завершення розробки галузевих стандартів вищої освіти» від 19.06.2002 №1/9-307 були впроваджені «Змістові частини галузевих стандартів вищої освіти підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста та бакалавра щодо гуманітарної, соціально-економічної та екологічної освіти та освіти з безпеки життя і діяльності людини й охорони праці». В цих документах цивільна безпека вперше була окреслена як окрема галузь знань, що вимагала спеціальної підготовки викладачів, здатних дати здобувачу вищої освіти певні знання з сучасних методів аналізу стану безпеки й управління ризиками.

Державне управління безпекою – елемент усіх концепцій, і фахівець будь-якої галузі господарства повинен бути ознайомлений з його методами відповідно до своїх функціональних обов'язків (до посади). Державне управління безпекою в сучасних умовах передбачає ринкові механізми регулювання на основі концепції управління ризиками.

В залежності від компетенції (напрямку підготовки, фаху та посади) людина з вищою освітою повинна знати методологію, методи та принципи регулювання безпеки. Чинна нормативно-правова база з питань безпеки вимагає визначення ризику для персоналу, населення й довкілля та не перевищення значень припустимого ризику. Тобто методологію безпеки ми констатуємо по факту як ризик-орієнтований підхід (РОП). Чинна методика хоча й дуже недосконала, але затверджує імовірнісні методи визначення ризику.

Принципи державного управління безпекою в ринкових умовах викладені в концепції управління ризиками: прийнятності, превентивності (запобігання), мінімізації (АЛАРА) повноти, адресності (хто створює, той платить), доцільного значення прийнятих рівнів, інформування (декларування) стану безпеки. Ці сім принципів у розвинутих країнах дійсно забезпечують належний рівень безпеки.

Людина, яка має вищу освіту, повинна володіти певним набором універсальних та професійних компетенцій. Універсальні компетенції включають: соціально-особистісні компетенції, інструментальні компетенції, загальнонаукові компетенції. Професійні компетенції включають: загально-професійні та спеціалізовано-професійні.

При викладанні курсу «Безпека життєдіяльності», пам'ятаючи про кінцеву мету навчання, треба виходити з єдиних концептуальних положень про те, що воно повинне ґрунтуватися на результатах засвоєння навчального матеріалу здобувачем вищої освіти.

Основними шляхами розвитку систем освіти в будь-якій країні ЄС, а тому й в Україні є:

- постійне оновлення змісту вищої освіти з метою більш повного забезпечення потреб суспільства, у тому числі й майбутніх;
- орієнтація на забезпечення конкурентоспроможності випускників на ринку праці;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних та соціально-особистісних якостей, які б дозволили йому повністю реалізувати свій інтелектуальний потенціал;

- поглиблення автономії та забезпечення академічної незалежності закладів освіти, посилення їх зв'язків із роботодавцями, як основними замовниками фахівців;
- розширення академічної мобільності здобувачів вищої освіти, що дозволить повніше реалізовувати їх інтелектуальний потенціал.

Події у світі та Україні, що стрімко розгортаються навколо пандемії, перевернули наше уявлення про цінності людського життя, про безпеку як базову потребу людини – незалежно від її національної приналежності, віри, території проживання.

Є надія, що коронавірус змусить переглянути пріоритети життєдіяльності людини з огляду на безпеку. Безпека не може бути вибірковою, галузевою.

Настав час, коли в усіх навчальних програмах на всіх рівнях освіти має бути встановлено пріоритетність питань безпеки. Махатма Ганді казав: «Живи так, ніби помреш завтра. Учись так, ніби житимеш вічно». Тож навчаймося і зростаємо професійно разом, адже життя, здоров'я і безпека людини відповідно до Конституції України – найвища соціальна цінність держави, тому захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз цим інтересам, належать до проблем особливої державної і суспільної значущості, а їх вирішення – до пріоритетних завдань національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. - К: Центр учбової літератури, 2011. - 276 с. http://shron1.chtyvo.org.ua/Atamanchuk_Petro/Bezpeka_zhyttiedialnosti.pdf
2. Величко С.П., Царенко І.Л., Царенко О.М. Методика викладання безпеки життєдіяльності : навчальний посібник. – К.: КНТ, 2008. 318с.